

Faktaark om Danmarks landdistriktsprogram for 2014-2022

Den 12. december 2014 vedtog Europa-Kommissionen formelt det danske landdistriktsprogram. Den seneste ændring af programmet blev godkendt af Kommissionen den 27. juni 2023. Programmet gør rede for, hvordan Danmark har valgt at fordele de 1 587 mio. EUR i offentlige midler, der stilles til rådighed i perioden 2014-2022 (1 265 mio. EUR fra EU's budget, herunder 54 mio. EUR fra EURI og 412 mio. EUR overført fra direkte betalinger under den fælles landbrugspolitik 1. søjle, plus 322 mio. EUR fra nationale midler, som omfatter 4 mio. EUR i yderligere supplerende nationale bevillinger).

70 % af midlerne under programmet går til bedre forvaltning af naturressourcerne og fremme af miljøvenlige driftsmetoder i landbruget, også med det formål at øge det økologisk dyrkede areal betragteligt. Ca. 2 400 investeringsprojekter (omtrent 6 % af alle danske landbrug) har til formål at forbedre landbrugets miljøresultater. Andre ordninger har til formål at sætte gang i innovation, skabe bedre uddannelsesmuligheder og beskæftigelse i landdistrikterne.

[Udvikling af landdistrikterne](#) udgør den anden søjle i [den fælles landbrugspolitik](#), som stiller EU-midler til rådighed for medlemsstaterne, som de kan forvalte nationalt eller lokalt under flerårige medfinansierede programmer. Der forventes i alt at blive iværksat 118 programmer i alle 28 medlemsstater¹. [Landdistriktsforordningen](#) for perioden 2014-2022 fokuserer på seks økonomiske, miljømæssige og sociale prioriteter, og programmerne indeholder klare mål for, hvad der skal opnås. For bedre at koordinere de forskellige tiltag og skabe større synergi med de europæiske struktur- og investeringsfonde ([ESI-fondene](#)) er der med hver medlemsstat indgået [partnerskabsaftaler](#), som indeholder den overordnede strategi for EU-finansierede strukturelle investeringer.

Dette faktaark giver et kort overblik over, hvordan de udfordringer og muligheder, som Danmark står over for, imødegås i landdistriktsprogrammet. I bilaget findes en tabel over de forskellige prioriteter og fokusområder med hver deres særlige målsætninger og de beløb, der er tildelt.

1. DEN AKTUELLE SITUATION OG DE STØRSTE UDFORDRINGER

Danmark dækker et areal på 42 924 km². Heraf er 61 % landbrugsjord, mens 15 % er dækket af skov. Den samlede befolkning er på 5,7 mio. indbyggere, hvoraf 29 % bor i landdistrikterne. Befolkningen i landdistrikterne har en højere gennemsnitsalder end i resten af landet, og andelen af personer over 65 år er også højere (21 % i landdistrikterne sammenholdt med gennemsnitligt 19 %).

¹ Det Forenede Kongerige udtrådte af Unionen den 31. januar 2020; i overensstemmelse med Udtrædelsesaftalen vil støtte under programmet for udvikling af landdistrikter fortsat finde anvendelse i Det Forenede Kongerige i programperioden 2014-2020.

Der ses en betydelig strukturel udvikling i den danske landbrugssektor. Det samlede antal bedrifter faldt fra 92 000 i 1985 til 47 000 i 2006 og lå i 2015 på under 37 000 bedrifter. Den gennemsnitlige bedriftsstørrelse er nu på 70 ha.

Inden for de største sektorer for husdyrproduktion, svin og malkekøer, koncentrerer produktionen fortsat på færre og færre bedrifter. I perioden 1998-2012 faldt antallet af malkekvægsbedrifter med 7-8 % årligt til 3 900 bedrifter i 2012. I samme periode faldt antallet af svinebedrifter med ca. 10 % årligt og lå i 2012 på 4 200 bedrifter.

Det samlede opdyrkede areal er forblevet stabilt på omkring 2,6 mio. hektar. Over 90 % af det udnyttede landbrugsareal er agerjord, som er karakteriseret ved højintensiv og specialiseret produktion, der sætter visse økosystemer og områder med stor naturværdi under pres. Eftersom den danske landbrugssektor tegner sig for 22 % af landets drivhusgasemissioner, hvilket ligger over EU-gennemsnittet, har landmændene behov for praktiske redskaber til at nedbringe disse og andre emissioner, der følger af højintensiv afgrødeproduktion og husdyrproduktion.

Selv om vandkvaliteten og status for de danske vandløb generelt er forholdsvis god og bliver bedre, skal udledningen af kvælstof, fosfor og pesticider nedbringes for at opretholde og yderligere forbedre situationen.

2. HVORDAN DET DANSKE LANDDISTRIKTSPROGRAM IMØDEGÅR DISSE UDFORDRINGER

For at tackle udfordringerne inden for landbrugssektoren og i landdistrikterne og leve op til samfundets forventninger koncentrerer det danske landdistriktsprogram sig om fire af de seks prioriteter for udvikling af landdistrikterne. Fokusområderne for hver prioritet beskrives nærmere nedenfor.

Genopretning, bevarelse og forbedring af økosystemer, som er afhængige af landbrug og skovbrug

Hovedformålet med det danske landdistriktsprogram er at sikre en bæredygtig forvaltning af naturressourcer og klimaindsats. 69 % af de finansielle ressourcer afsættes til denne prioritet.

For at fremme disse miljømålsætninger indeholder landdistriktsprogrammet en række foranstaltninger. De omfatter både investeringsstøtte og årlige kompensationer for mere miljøvenlige arealforvaltningsmetoder.

Der ydes støtte til investeringer i følgende:

- På bedriftsniveau kan det vedrøre installation af nyt, mere ressourceeffektivt udstyr i stalde til husdyrproduktion, som f.eks. vil medføre en mere præcis fodring af dyrene, et lavere el- og vandforbrug, nedbringelse af emissionerne til det ydre miljø og en forbedret dyrevelfærd. Der ydes derudover bl.a. støtte til nye landbrugsmaskiner, der muliggør et mere præcist, reduceret brug af gødningsstoffer og pesticider, eller som gennem et lavere brændstofforbrug nedbringer emissionerne. I alt 2 400 projekter forventes at få støtte i løbet af programmeringsperioden.
- Et andet vigtigt område er etablering af vådområder med det formål at fjerne kvælstof og fosfor fra afledningsvandet, før det løber ud i søer, åer eller havet. Der planlægges to typer vådområder: store vådområder, der hovedsagelig etableres af kommunerne og involverer flere jordejere, og minivådområder, der etableres på bedriftsniveau. Målet er at støtte 3 200 vådområdeprojekter. Tilsvarende ydes der også støtte til projekter, der omdanner kulstofrige lavbundsarealer til permanente græsarealer med lavintensivt landbrug. Ifølge

planen vil der blive givet støtte til omkring 300 projekter. Andre typer projekter omfatter forberedelse af Natura 2000-områder til græsning samt etablering af områder, der skal forbedre vilkårene for de arter, som er opført i habitatdirektivets bilag IV.

- Et andet miljøfremmende initiativ er skovrejsning, som også gør landskabet mere tiltrækkende. Der forventes med støtte fra programmet at blive rejst i alt 9 800 ha ny skov.

De årlige arealkompensationer omfatter:

- Den største foranstaltning under de arealbaserede støtteordninger er støtten til økologisk landbrug. Støtten ydes til at overgå til eller opretholde økologiske driftsmetoder i landbruget. Danmarks langsigtede målsætning er at fordoble det økologisk dyrkede areal fra 150 000 ha i 2007 til 300 000 ha ved udgangen af den nuværende programmeringsperiode.
- Een anden vigtige arealrelateret støtteordning er støtte til arealforvaltning gennem græsning eller slæt af græsarealer og naturområder. Fokus vil være på udpegede Natura 2000-områder og områder med høj naturværdi samt de ovennævnte lavbundsarealer. Ordningen bidrager til at opfylde Natura 2000-planerne og EU's målsætning om at stoppe tabet af biodiversitet. Målet er at indgå aftaler om 130 000 ha under denne ordning.
- Siden 2020 bidrager endvidere ordningen for målrettet regulering af kvælstof vedrørende gennemførelsen af Vandrammedirektivet til denne prioritet.

For at sikre en grundig forståelse og en korrekt gennemførelse af de forskellige miljøordninger, bliver de berørte personer tilbudt oplæring. I alt forventes omkring 3 300 personer at modtage oplæring.

Landbrugssektorens konkurrenceevne og bæredygtigt skovbrug

Det danske landdistriktsprogram forbedrer landbrugssektorens konkurrenceevne gennem investeringsstøtte til bedrifter i svine- og kvægsektoren, så de kan omstrukturere og modernisere produktionsfaciliteterne for at sikre deres fortsatte effektivitet. Målet er at støtte over 900 bedrifter i programmeringsperioden.

Forskning og innovation er en anden vigtig faktor for, at sektoren forbliver konkurrencedygtig. Dette fremmes gennem samarbejde og informations- og vidensoverførsel mellem fødevarsektoren, forskere og andre interessenter. Der forventes at blive etableret næsten 100 samarbejdsaktiviteter, og knap 6 000 personer får oplæring i den henseende. Deltagelse i europæiske innovationspartnerskaber vil også være støtteberettiget under denne prioritet.

Ressourceeffektivitet og klima

Denne prioritet omfatter investeringsstøtte, der ydes til energieffektivitet, emissionsnedbringelse eller produktion af vedvarende energi på bedrifterne og i landdistrikterne. De omfatter investeringer på bedriften svarende til dem, som er nævnt ovenfor under miljømålsætningerne, men også fælles projekter uden for bedriften inden for produktion af biobrændstoffer, navnlig biogas. Mere end 2 000 investeringsprojekter vil sigte mod at nedbringe drivhusgasemissionerne. Arealkompensationen til forbedret vandforvaltning under prioritet 4 vil have positive sideeffekter i den forbindelse.

Social inklusion og lokaludvikling

Denne prioritet gennemføres udelukkende ved en bottom up-tilgang gennem lokale udviklingsstrategier, som udarbejdes af 26 lokale aktionsgrupper (LAG'er). Der vil kun

ydes støtte til investeringer i sektoren for fødevarerforarbejdning, virksomhedsopstart og basale tjenesteydelser inden for rammerne af de lokale udviklingsstrategier. Der fokuseres på vækst og job samt forbedrede leveforhold i landdistrikterne, navnlig gennem virksomhedsudvikling, innovation og samarbejde. 7 % af de offentlige midler i landdistriktsprogrammet er øremærket til landudvikling styret af lokalsamfundet (LEADER/CLLD). Det vil dække 51 % af befolkningen i landdistrikterne og skabe både job og bedre levevilkår. I alt forventes Leader-aktiviteterne at resultere i mere end 1 100 nye job.

De fem **største foranstaltninger i landdistriktsprogrammet** budgetmæssigt set er:

- 516 mio. EUR til foranstaltning 4: Produktive og ikke-produktive investeringer
- 358 mio. EUR til foranstaltning 11: Økologisk landbrug
- 277 mio. EUR til foranstaltning 10: Miljø- og klimavenligt landbrug
- 109 mio. EUR til foranstaltning 19: LEADER/CLLD
- 99 mio. EUR til foranstaltning 12: Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Bilag 1: Vejledende offentlig støtte til det danske landdistriktsprogram

Målsætning	Foranstaltning	Offentlig finansiering i alt (EUR)	%
Prioritet 1: Vidensoverførsel og innovation²			
1A: Fremme innovation, samarbejde og udvikling af vidensbase <u>3,53 %</u> af udgifterne under programmet	01 viden		
	16 samarbejde		
1B: Styrke forbindelserne (til forskning osv.) <u>120 samarbejdsaktioner</u>	16 samarbejde		
1C: Uddannelse <u>6 242 deltagere</u>	01 viden		
Prioritet 2: Konkurrenceevne		129 335 514 229	8,15 %
2A: Bedrifternes resultater <u>2,23 %</u> støttede bedrifter under programmet	01 viden	13 115 257	0,83 %
	04 investeringer	81 920 461	5,16 %
	05 genopretning af landbrugets potentiale		
	16 samarbejde	34 299 796	2,16 %
Prioritet 4: Forvaltning af økosystemer³		1 119 126 044	70,52 %
4A Biodiversitet <u>18,43 %</u> til aftaler om udnyttet landbrugsareal <u>0,68 %</u> til aftaler om udnyttet skovareal/andet træbevokset areal <u>6,00 %</u> landbrugsbedrifter, der modtager investeringsstøtte til biodiversitet og landskaber	01 viden	6 426 389	0,40 %
	04 investeringer	304 808 983	19,21 %
	07 basale tjenesteydelser	874 595	0,06 %
	08 investering i skovarealer	68 799 983	4,34 %
	10 miljø- og klimavenligt landbrug	276 056 809	17,40 %
	11 økologi	357 833 618	22,55 %

² Der vises ingen budgettildeling under prioritet 1, eftersom udgifterne fordeles under andre fokusområder.

³ Udgifter under prioritet 4 er programmeret for prioriteten som helhed og ikke for enkelte fokusområder.

4B Vandforvaltning <u>24,13 %</u> til aftaler om udnyttet landbrugsareal <u>0,11 %</u> til aftaler om udnyttet skovareal <u>7,50 %</u> landbrugsbedrifter, der modtager investeringsstøtte til en bedre vandforvaltning	12 vandområdeplaner 13 områder med naturbetingede begrænsninger 15 klimavenligt skovbrug	99 376 062 13 423 4 936 182	6,26 % 0,00 % 0,31 %
4C Jorderosion og forvaltning <u>11,28 %</u> til aftaler om udnyttet landbrugsareal <u>0 %</u> til aftaler om udnyttet skovareal <u>3,50 %</u> landbrugsbedrifter, der modtager investeringsstøtte til en bedre jordbundsforvaltning og/eller forhindring af jorderosion			
Prioritet 5: Ressourceeffektivitet og klima		147 907 063	9,32 %
5B Energieffektivitet <u>52,20 mio. EUR</u> i investeringer	04 investeringer	20 881 588	1,32 %
5C Vedvarende energikilder <u>60,36 mio. EUR</u> i investeringer	04 investeringer 07 basale tjenesteydelser	 18 108 820	 1,14 %
5D Reduktion af drivhusgasser og ammoniak <u>3,88 %</u> husdyrenheder, der er berørt af investeringer i husdyropdræt med henblik på at nedbringe drivhusgas- og/eller ammoniakemissioner <u>12,39 %</u> landbrugsjord under forvaltningskontrakter rettet mod nedbringelse af drivhusgas- og/eller	04 investeringer 10 miljø- og klimavenligt landbrug	107 889 123 1 027 532	6,80 % 0,06 %

ammoniakemissioner			
Prioritet 6: Social inklusion og lokaludvikling		109 076 228	6,87 %
6B LEADER <u>50,87 %</u> af befolkningen i landdistrikterne indgår i en lokal udviklingsstrategi <u>5,06 %</u> af befolkningen i landdistrikterne modtager bedre tjenester/infrastruktur <u>1 584 skabte job</u> (LEADER)	19 LEADER og CLLD	109 076 228	6,87 %
Teknisk bistand		81 502 808	5,14 %
Offentlige udgifter i alt (EUR)		1 586 947 657	100,00